

Slovo k povzbuzení na úterý 10. listopadu 2020, sv. La Velikého
Biblická čtení: Tit 2,1-8.11-14; Ž 37; Lk 17,7-10

Milé sestry, milí bratři,

máme dnes liturgickou památku svatého Lva Velikého, velkého papeže a církevního učitele 5. století, jednoho z mála západních starokřesťanských teologů, který výrazně zasáhl do celocírkevních teologických sporů své doby, tedy nejen na křesťanském Západě ale i Východě. Byla to jeho geniální teologická syntéza napsaná formou listu konstantinopolskému patriarchovi Flaviánovi (slavný *Tomus Leonis* nebo také *Epistola ad Flavianum*), která velmi inspirovala a ovlivnila formulaci víry v Kristovy dvě přirozenosti, pravé Božství a pravé lidství spojené v jedné jediné osobě, formulaci slavnostně přijatou jako pravdu víry na Chalcedonském koncilu roku 451.

Přesto dnes zaměříme svou pozornost opět na biblická čtení. Tentokrát snad ani ne tak na čtení první – dnes je z Pavlova listu Titovi, jedné z takzvaných pastorálních epištol, protože dnešní úryvek je ve svých formulacích natolik jasný a konkrétní, že k němu není asi mnoho co dodávat. Zaměříme se tedy na evangelium, především na jednu jedinou jeho větu.

Slyšíme Ježíšův příměr o služebníkovi svého pána, který i když udělá všechno, co mu je přikázáno a co od něj jeho pán očekává, splní jen svou povinnost, a proto si nemůže nárokovat žádné zvláštní děkování, žádnou zvláštní odměnu. Je to příměr, který zejména antickému člověku musel být velmi dobře a snadno pochopitelný.

Na jeho pozadí Pán Ježíš vybízí své posluchače, své učedníky a tedy i všechny nás: «Tak i vy, až uděláte všechno, co vám bylo přikázáno, řekněte: Jsme jenom služebníci». Tak slyšíme v liturgickém překladu, ale řečtina, originální kanonický jazyk Nového zákona, je ve své formulaci ještě výraznější: «řekněte: služebníci neužiteční jsme (*legete hoti douloi achreioi esmen*)». Stejně tak překládá i svatý Jeroným ve své *Vulgátě*, klasickém latinském překladu Písma, který byl na křesťanském Západě užíván po celá staletí: *dicite servi inutiles sumus*.

Jelikož jde o slova velmi silná a navíc velmi známá a tolikrát různě citovaná, zastavme se právě nad nimi, nechme se jimi oslovit, zasáhnout v srdci jako «mečem Božího slova», jímž skutečně jsou, rozjímejme o tom, co (pro nás) mohou znamenat.

Pán Ježíš nás jimi samozřejmě nevybízí k nějaké programové neužitečnosti, k nějakému nic nedělání, ani nás nemají tato slova vést k nějaké malomyslnosti, ale právě naopak. To vyplývá nejen z celého dnešního příměru, ale i z celého evangelia: Máme přeci svým životem přinášet dobré ovoce, plody obrácení. Hřivny, které nám byly svěřeny, mají vynášet užitek, vinice našeho života má rodit sladké ovoce. Má z nás vyrůst strom Božího království, pevný a užitečný celému svému okolí. Nemáme být neplodným a neužitečným fíkovníkem, ratolestí, která zplanelá a žádné dobré ovoce nenese. Ostatně i služebník z dnešního příměru přeci udělal všechno, co měl: Nejprve pracoval pilně na poli, pak připravil svému pánu večeři, opásal se a obsloužil ho. A nemáme ani malomyslnět, ale mít už ze samotného přinášení užitku, z práce na vinici Páně radost, když se daří, ani se hroutit, pokud se zrovna příliš nedaří.

Kristova výzva, že máme být jen «služebníky neužitečnými», nemůže tedy znamenat, že náš život by měl být programově neužitečným. Nikdo by neměl žít jen pro sebe, na úkor druhých. Naopak, aždý má dle svých sil a možností pomáhat světu, lidem kolem sebe. I kdyby to bylo třeba jen přinášením oběti své nemohoucnosti, když už z různých důvodů nemůže aktivně pracovat, i kdyby to měla být jen ustavičná modlitba za svět a za druhé. Což není málo a jsou lidé, kteří (třeba již) jinou možnost ani nemají, a přesto nejsou žádnými příživníky. Těmi jsou jen ti, kteří se pro tento promarněný a sobecký styl života sami rozhodnou.

Kristova výzva znamená něco jiného. Vztahuje se k našemu nitru, našemu smýšlení o sobě samých, o svých „výkonech“. Ani kdybychom totiž udělali všechno dobré, co v životě můžeme vykonat, ani kdybychom pro vykonání dobra nasadili všechny své síly, sebe

obětující službou strávili čas svého života, neučiníme nic víc, než máme, než je naším úkolem a posláním. Dokonce by to nebylo ani naší zásluhou, protože právě k tomu (všemu) dobru, jež je každému z nás uloženo vykonat, od Pána Boha všichni dostáváme potřebnou milost (scholastická teologie pro to vymyslela krásný výraz: „milost dostačující“, *gratia sufficiens*). Ostatně i o tom, o daru Kristovy milosti, vtělené Boží dobroty, která nás vede ke konání dobra, bylo i dnešní první čtení: «(Boží dobrota) vede nás k tomu, abychom se odřekli bezbožného života i světských žádostí a žili v tomto nynějším věku rozvážně, spravedlivě a zbožně a přitom očekávali v blažené naději slavný příchod našeho velikého Boha a spasitele Ježíše Krista». Je to prostě Boží milost, která nás «vede» k dobru a spravedlnosti, k naplnění našeho poslání ve světě.

Připomenutí, že bychom tedy měli všichni vzít za svá slova «jsme služebníci neužiteční», je velmi důležité. Důležité ve všech dobách, zvláště pak pochopitelně v dobách těžkých a složitých, v dobách, kdy se mimo jiné tříbí lidské charaktery, kdy naplnění poslání být k užítku, být dobrým je tak naléhavé.

Jenže naše smýšlení je někdy docela opačné. Vždyť kolik lidí si o sobě myslí, že jsou „někdo“ a „něco“ a podle toho se také chovají k druhým lidem, zejména k takovým, o nichž si myslí, že jsou něco „méně“ než oni sami, že jsou jen „nicky“. Vždyť kolik lidí trpí více nebo méně megalomanskou představou o své vlastní důležitosti, nepostradatelnosti a především výjimečnosti. A podle toho také často jednají, smýšlí, vyžadují pozornost svého okolí, někdy i velmi širokého. Představa takového nadčlověčenství je přitom jednou z nejd'ábelštějších vůbec. Vede k tomu, že taková „nadlidé“ žádné dobro pro druhé ani nekonají, ale naopak celý svět, lidi kolem jako chápou *staff* pro vlastní sebeuskutečnění, seberealizaci... A to je vždy o to hroživější v dobách těžkých.

Nejde tedy o to, že by někdo nemohl v tom či onom vynikat, ani o to, že by někdo nemohl být v něčem lepší než někdo jiný. Někteří skutečně v něčem vynikají, někteří v něčem pochopitelně opravdu lepší jsou než jiní, v tom či onom zrovna nenahraditelní. Bůh prostě někomu ve svém tajemném úradku dává sedm nějakých hřiven, jinému pět, dalším tři. Jde však o to pochopit, že všechny hřivny jsou darem Božím, že i síla je využít je darem Božím, že jejich využití k dobru je naší povinností, nikoli ctností. A že nikdy nikdo díky od Boha svěřeným hřivnám není žádným nadčlověkem, který by byl více než jen «služebníkem neužitečným».

V bytí služebníky povolányi učinit vše, co máme, jsme si totiž všichni rovni. Každému z nás dal Bůh jiné dobré úkoly a každému z nás přesně tolik hřiven, kolik je k jejich vykonání potřeba. Každému z nás také nabízí účinnou pomoc, také právě takovou, jaká je potřeba. Podaří-li se nám vykonat dobro, a tak naplnit své poslání, svůj úkol, děje se tak jen s Boží milostí, a proto opravdu jen *servi inutiles sumus*, nic víc, nic méně.

A pokud chceme jednu ilustraci, že tomu tak je, vzpomeňme na geniální román Jaroslava Durycha *Služebníci neužiteční*. Svěbytným a durychovsky jedinečným způsobem vypráví životní příběh blahoslaveného Karla Spinoly, jezuitského misionáře z přelomu 16. a 17. století, který za svůj úkol pochopil jít hlásat Kristovo evangelium na Dálný Východ, do Japonska. Ač pro toto své poslání opustil možnou cestu slibné církevní kariéry, která se mu jako šlechtickému synkovi nabízela, ač už jeho vstup do Tovaryšstva Ježíšova přes odpor příbuzenstva a následně získání dovolení jít na misie pro něj byly náročné a vyžadovaly velkou dávku trpělivosti, ač pak cesta do Japonska trvala neuvěřitelnou řadu měsíců, několik let, a byla vpravdě strastiplná a dobrodružná, a i když pak po letech obětavé práce na mučednickou smrt musel ve vězení čekat zase celé čtyři roky, přesto, přes to všechno se po celý svůj život považoval jen za „služebníka neužitečního“...